

Upplevd diskriminering i det åländska samhället 2025

Ålands statistik och utredningsbyrå
Maria Viktorsson, 2.2.2026

Metod

1. Enkätundersökning hösten 2025:

- Frågeområden:
 - Upplevelse av diskriminering på Åland (var & varför)
 - Rättsligt skydd mot diskriminering
 - Åtgärder för att motverka diskriminering
- Slumpmässigt urval av 1 400 personer bosatta på Åland (16 år och äldre)
 - Personer med utomnordiskt modersmål var överrepresenterade i urvalet
- Anonym enkät
- Totalt 429 svar

2. Intervjuer med privatpersoner och sakkunniga

3. Enkät för allmänheten

Uppföljning av tidigare undersökningar: 2007, 2010 och 2020

Vad är diskriminering?

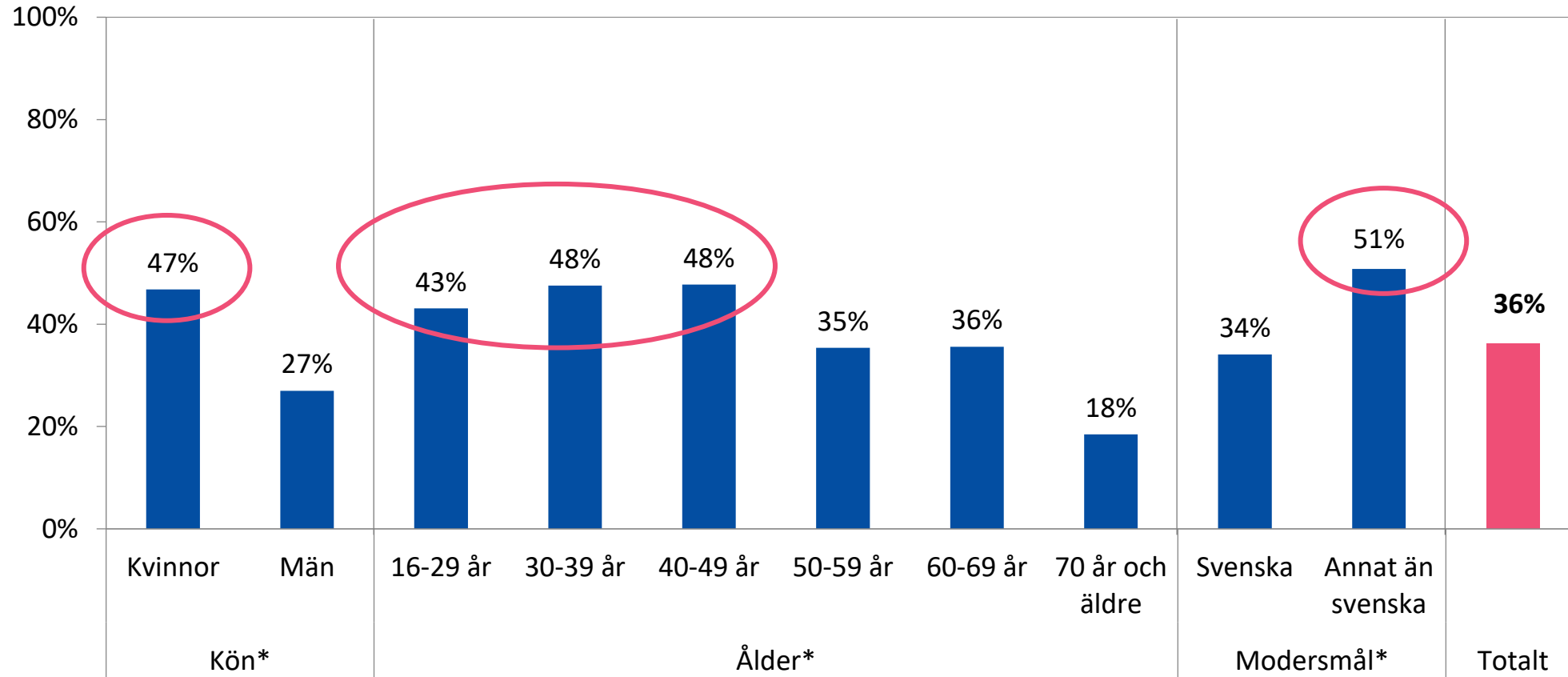
- Diskrimineringslagen & Lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män
- *Diskriminering är när en person blir sämre behandlad än en annan i en jämförbar situation på grunder som anges i lagstiftningen, t.ex:*
 - Direkt
 - Indirekt
 - Trakasserier
 - Vägran att göra rimliga anpassningar
- Denna undersökning handlar om *upplevd diskriminering*

Diskrimineringsgrunderna i diskrimineringslagen:

- ✓ ålder
- ✓ ursprung
- ✓ nationalitet
- ✓ språk
- ✓ religion
- ✓ övertygelse
- ✓ åsikt
- ✓ politisk verksamhet
- ✓ fackföreningsverksamhet
- ✓ familjeförhållanden
- ✓ hälsotillstånd
- ✓ funktionsnedsättning
- ✓ sexuell läggning
- ✓ någon annan omständighet som gäller den enskilde som person

Andel som upplevt diskriminering

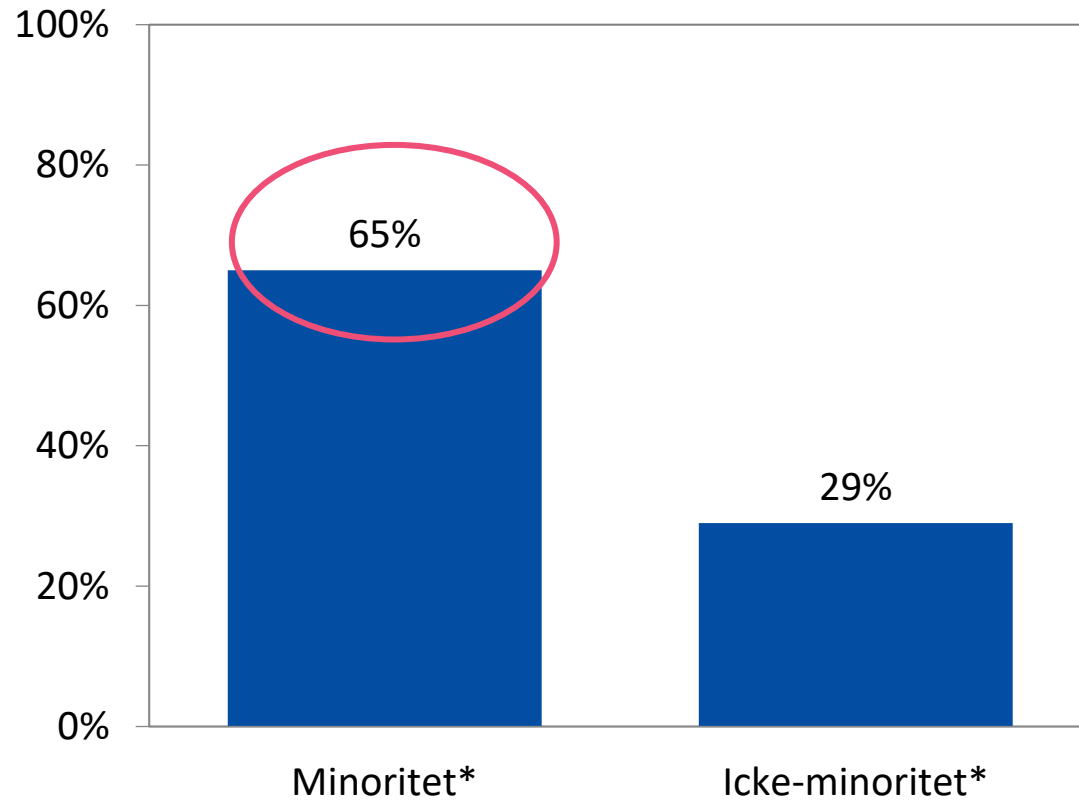
”Upplever du att du har blivit diskriminerad på Åland någon gång?”



Källa: ÅSUB. (*) = statistiskt signifikant skillnad

Andel som upplevt diskriminering

”Upplever du att du har blivit diskriminerad på Åland någon gång?”

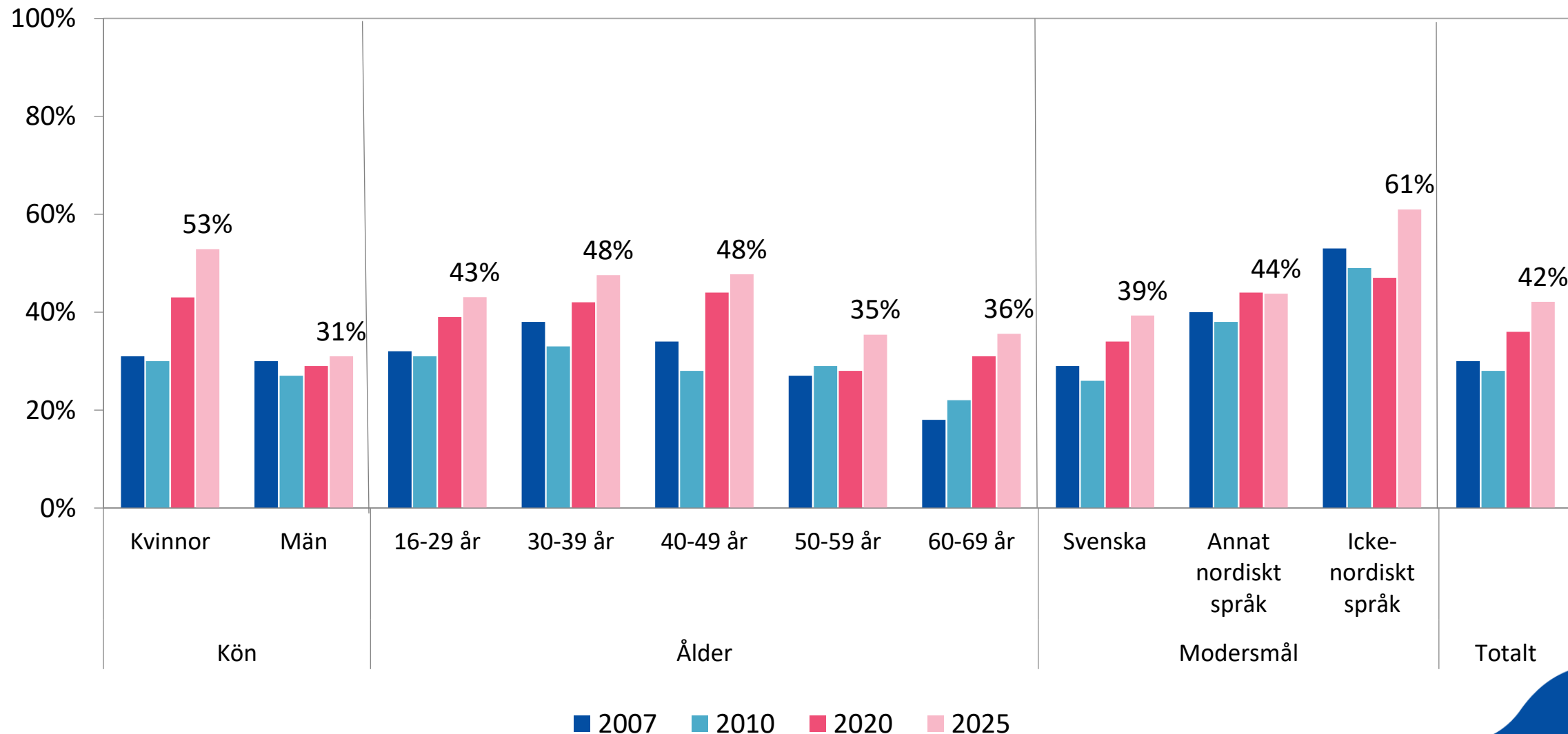


”Minoritet” enligt enkätens svarsalternativ:

- Etnicitet
- Religion
- Sexuell läggning
- Funktionsnedsättning

Andel upplevt diskriminering över tid (16-69 år)

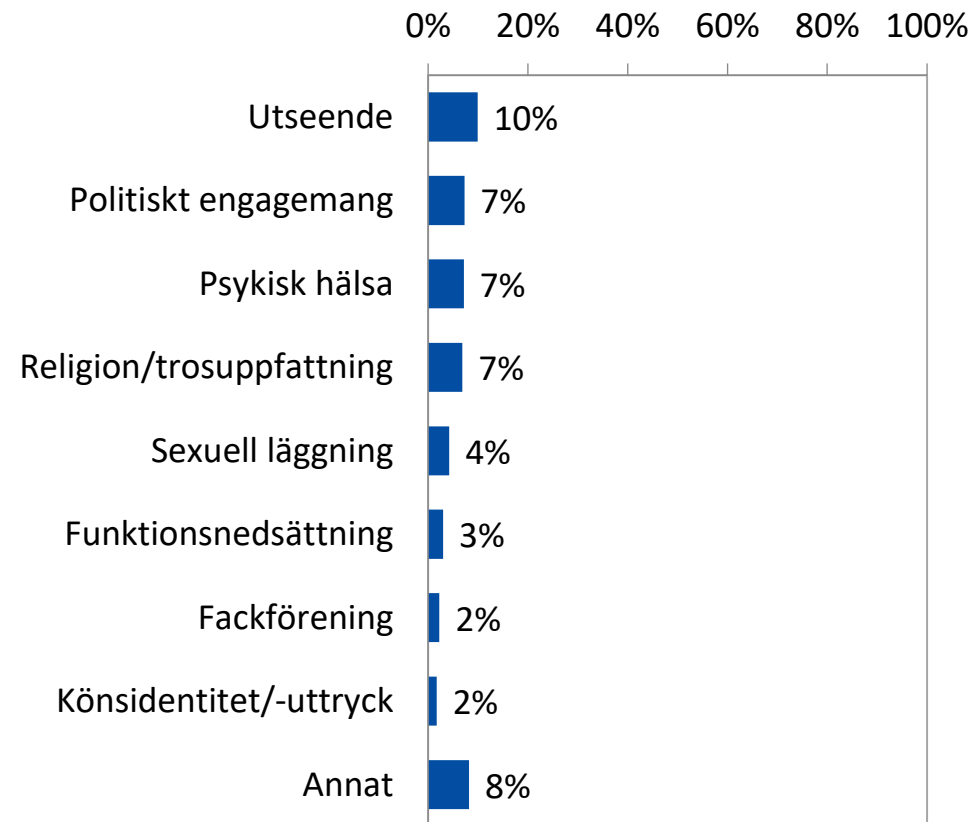
”Upplever du att du har blivit diskriminerad på Åland någon gång?”



Källa: ÅSUB. (Figuren visar resultat för åldersgrupp 16-69 år för jämförbarhet med tidigare undersökningar.)

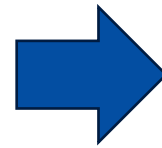
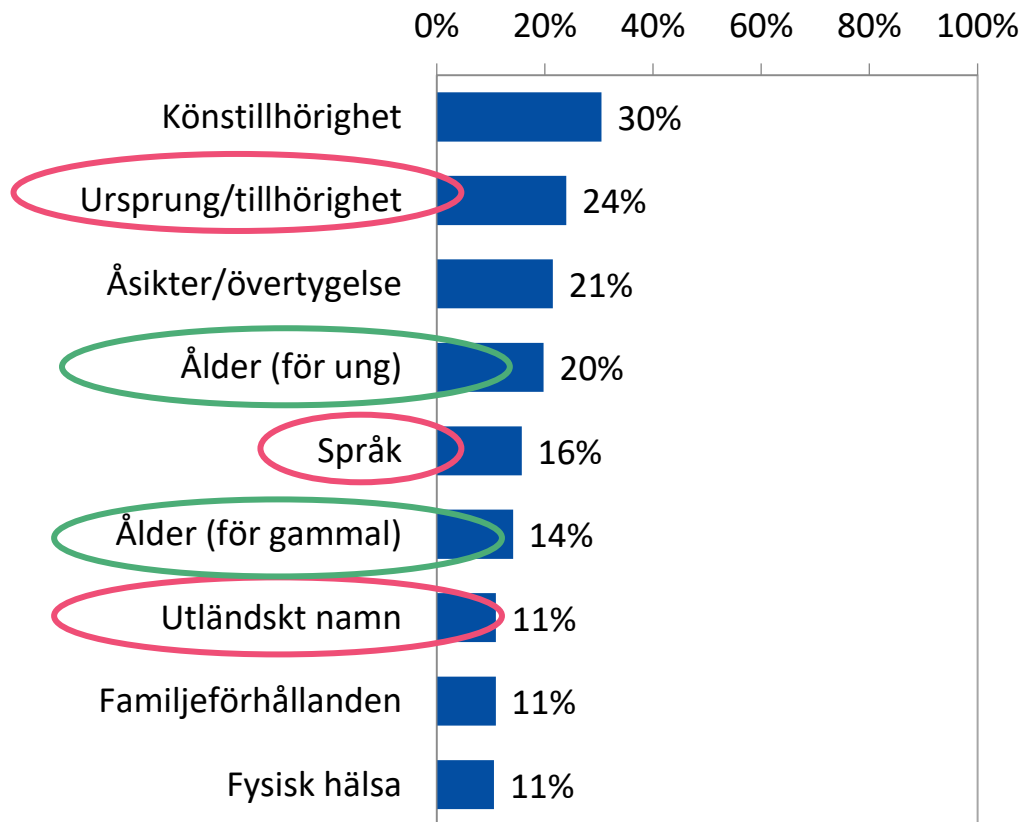
Orsak till upplevd diskriminering

"Varför tror du att du har blivit utsatt för diskriminering?"



Orsak till upplevd diskriminering

"Varför tror du att du har blivit utsatt för diskriminering?"



Vanligaste orsaker:

Ursprung 34 %

Ålder 31 %

Kön 30 %

Ursprung

- I arbetslivet
- I samhället i stort
- Integration i ett brett perspektiv
- Attityder
- Kunskap
- Tolerans

Min åsikt: det är väldigt svårt att hitta jobb på egen hand på Åland. Att skicka ut cv och direktkontakt hjälper inte att hitta ett jobb. Du behöver en rekommendation från en lokal invånare och sedan, även utan att kunna språket, kommer du att anställas.

1) blev kallad neger på en öppen plats 2) hälsade inte tillbaka 3) tar mig inte på allvar i vissa samtal eller situationer, t.ex. min åsikt. eller ser inte på mig som medborgare.

Bytt modersmål från finska till svenska för att undvika utanförskap i samhället

Ålder

- Låg ålder i kombination med kön (kvinna), se nästa sida
- Hög ålder i arbetslivet
- Hög ålder efter arbetslivet
 - Tillgänglighet
 - Vård
 - Digitalisering
- Respekt

Jag blev uppsagd eller ombedd att säga upp mig för att jag jobbat kvar för länge på samma ställe och upplevdes för dyr.

Inom primärvården. Hann inte innanför dörren innan läkaren sade att jag var för gammal att operera

Jag har inte fått informationen jag behöver och har rätt till, brukar behöva ringa och begära till pappers

Kön

- Ofta i arbetslivet
- Ofta i kombination med ung ålder
- Att inte tas på allvar
- Att behandlas som mindre vetande
 - Att inte få samma möjligheter som män
- Bygga försvar och självförtroende
- Respekt och kunskap

Att jag tilltalats på ett sätt som känts nedvärderande pga att jag är yngre kvinna.

Blivit annorlunda behandlad och fått mindre befogenhet. Kopplat till gammaldags uppfattningar och inte erfarenhet, kompetens och vad som skall åstadkommas.

På arbetsplatsen, pga kön "mindre vetande, enkla arbetsuppgifter". På byggmarknad pga kön "mindre vetande", sjukvård pga kön, "inbillningssjuk".

Personer med funktionsnedsättning

- Tillgänglighet (både vid fysisk funktionsnedsättning och kognitiv funktionsnedsättning)
 - Svårt att komma in i arbetslivet
 - Ekonomisk utsatthet
 - Skola och barnomsorg fungerar bra
-
- Större tolerans i samhället
 - Helhetssyn

Hbtqia+-personer

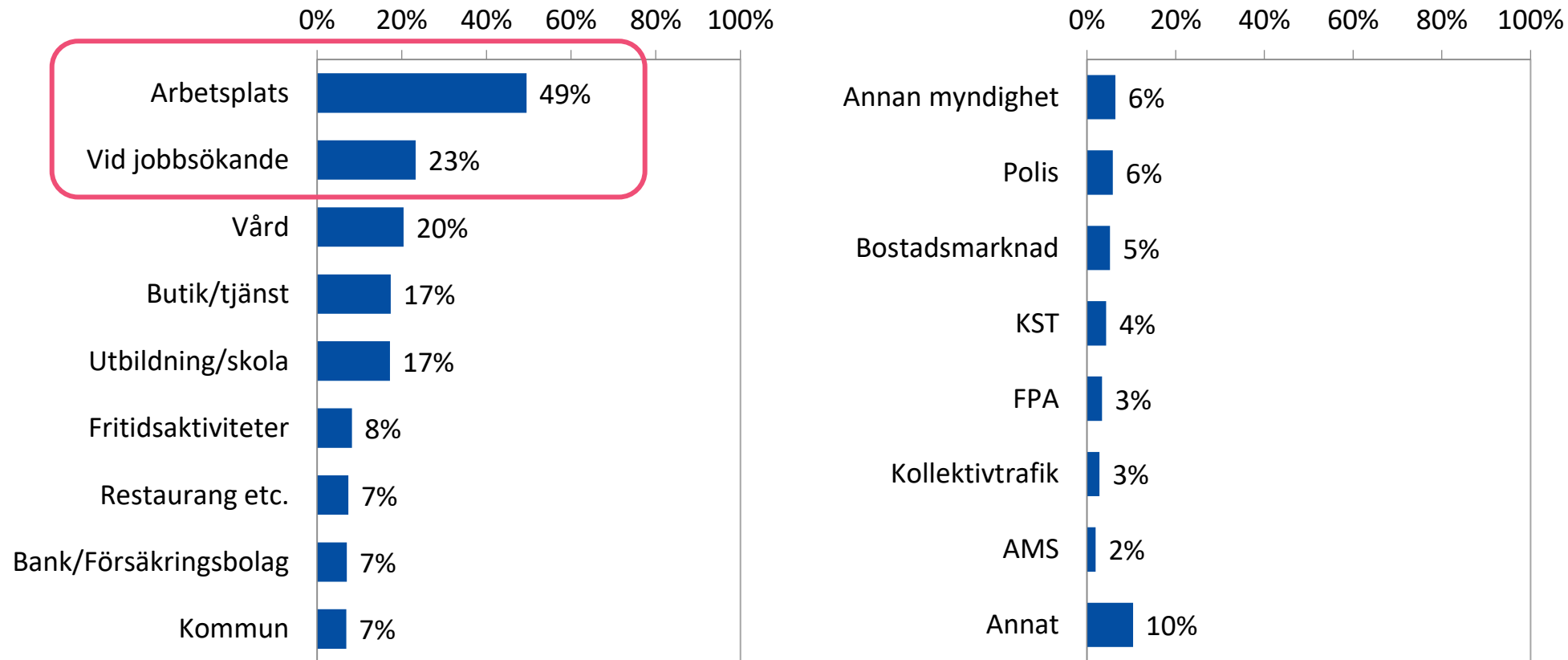
- Från oavsiktligt sårande till avsiktligt diskriminerande
→ Minoritetsstress
- Aktivt undvikande
- Få anmäler – vill inte sticka ut
- Förbättring senaste åren
- Finns både en vilja att förstå och lära sig, men samtidigt också ett motstånd till förändring

"Allmänt dålig inställning till homosexuella och att jag som kvinna klär mig mer maskulint"

"Ifrågasatte och nedvärderande att jag hade smink samt glasögon med prideflagga på. Fick höra att "du är en man, du ska inte ha smink" i en hotfull ton. Även haft folk som ropat skällsord och förolämpningar"

Situation för upplevd diskriminering

"Var eller i vilka situationer upplever du att du blivit diskriminerad?"



Diskriminering i arbetslivet

Exempel:

- Ej rekryterad
- För låga löner
- För långa arbetsdagar
- Uppsägning pga graviditet
- Uppsägning pga av sjukdom

Orsak:

- Ursprung
- Kön
- Ålder
- Hälsa

Förslag för att förebygga:

- Attityd och respekt
- Kunskap
- Rättigheter
- Ledarskap
- Lyfta ärenden till neutral part

Rättsligt skydd mot diskriminering

Definition

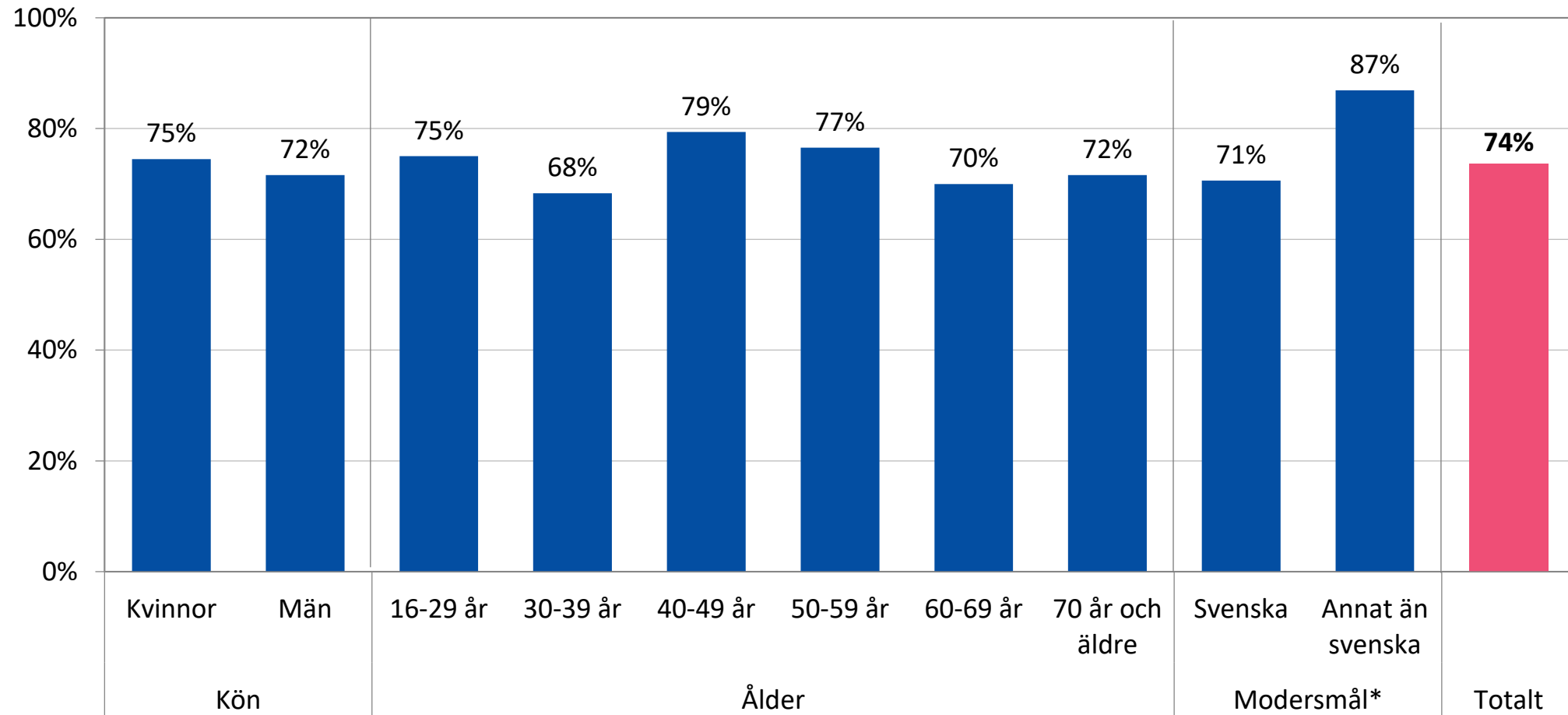
Instanser för anmälan

Konsekvenser av en anmälan



Kännedom om definitionen av diskriminering

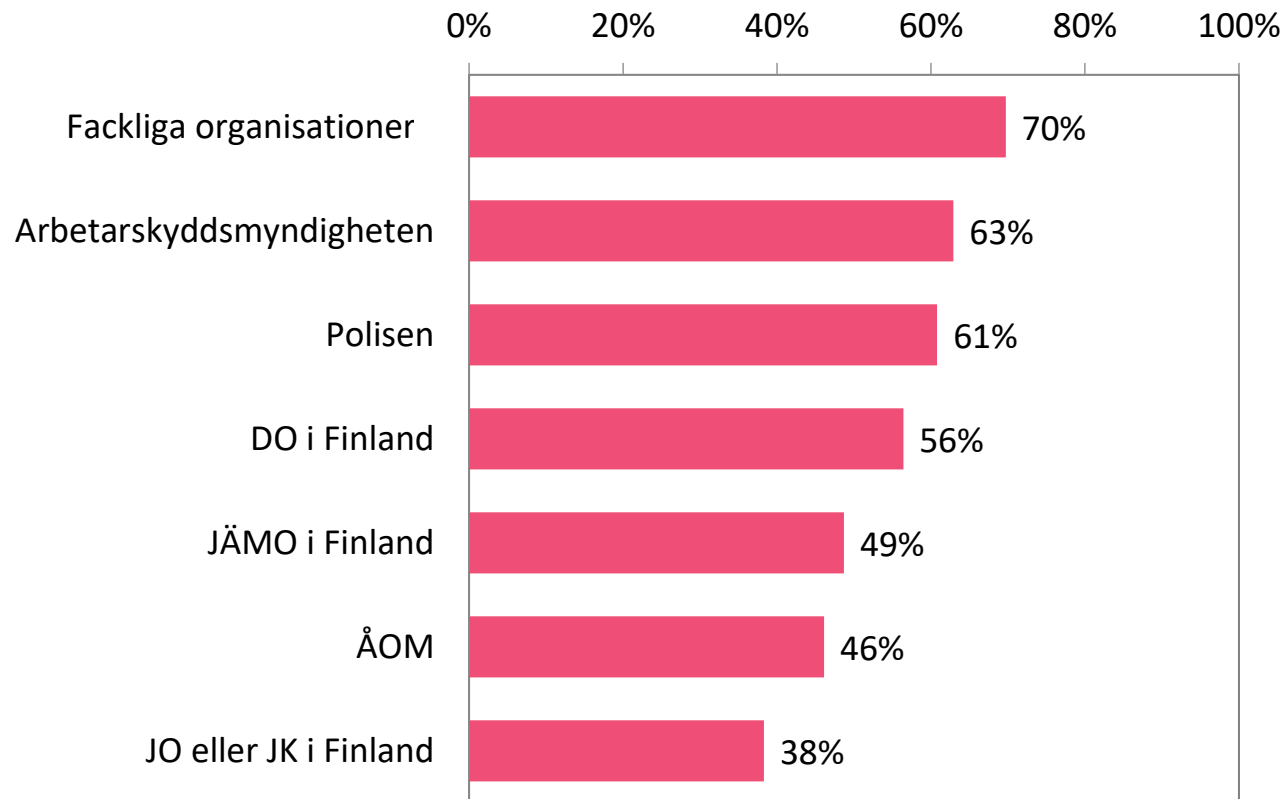
"Kände du till definitionen av diskriminering enligt lag innan du läste den här ovan?"



Källa: ÅSUB. (*) = statistiskt signifikant skillnad

Kännedom om instanser att vända sig till

”Man kan anmäla diskriminering till följande instanser. Kände du till det innan du läste om det här?”



Utmaningar med att berätta eller anmäla

- Tvivel på att det leder någonstans
- Rädsla för negativa konsekvenser
- Strukturellt problem (normaliserat i samhället)

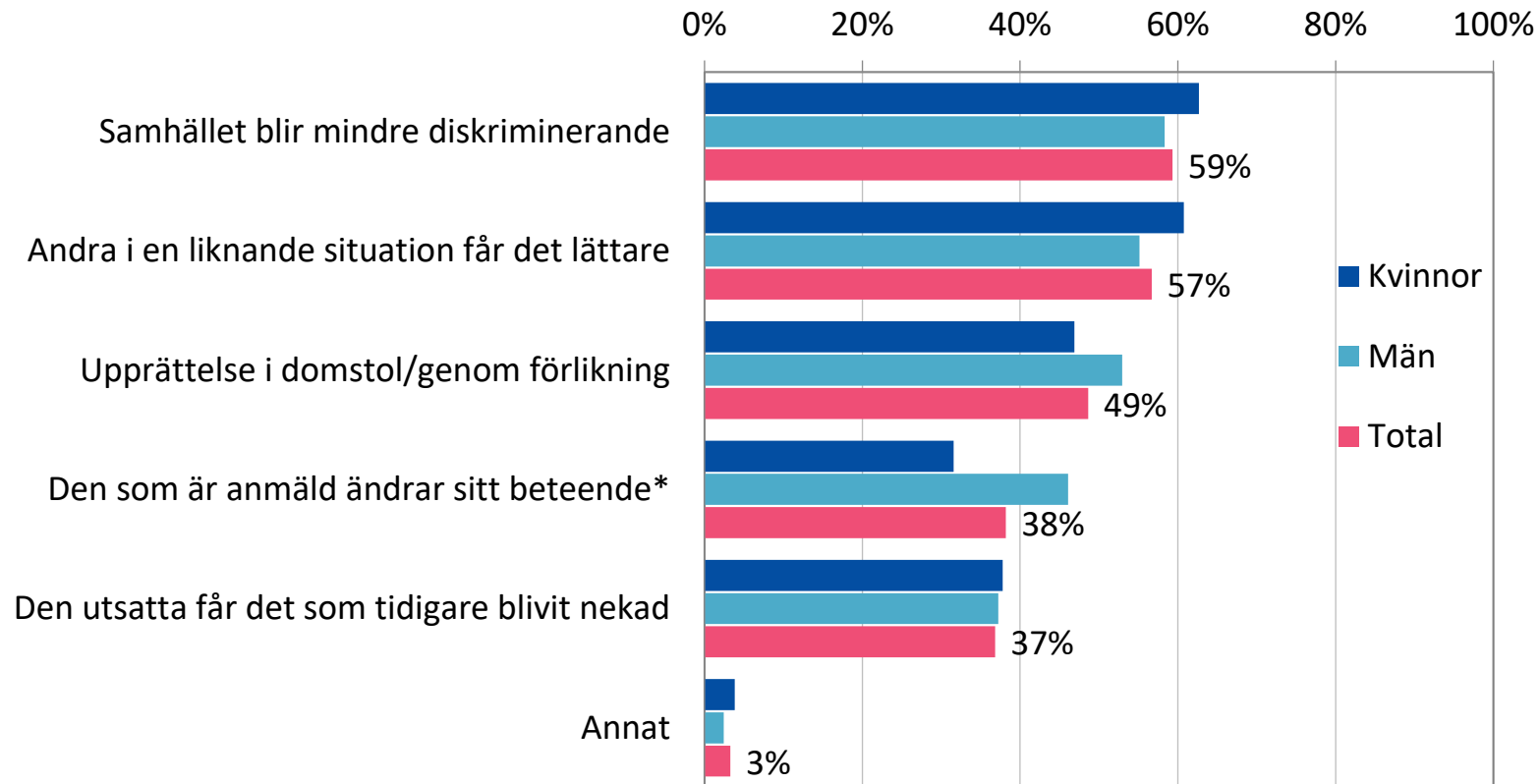
Kände inte att jag kommer bli tagen på allvar

Att man kan få svårt att få nytt jobb

Jag känner mig besviken och liten, som att ingenting egentligen går att göra. Åland är ett litet samhälle där "alla känner alla", och därför känns det också svårt att driva frågan vidare.

Möjliga positiva konsekvenser av en anmälan

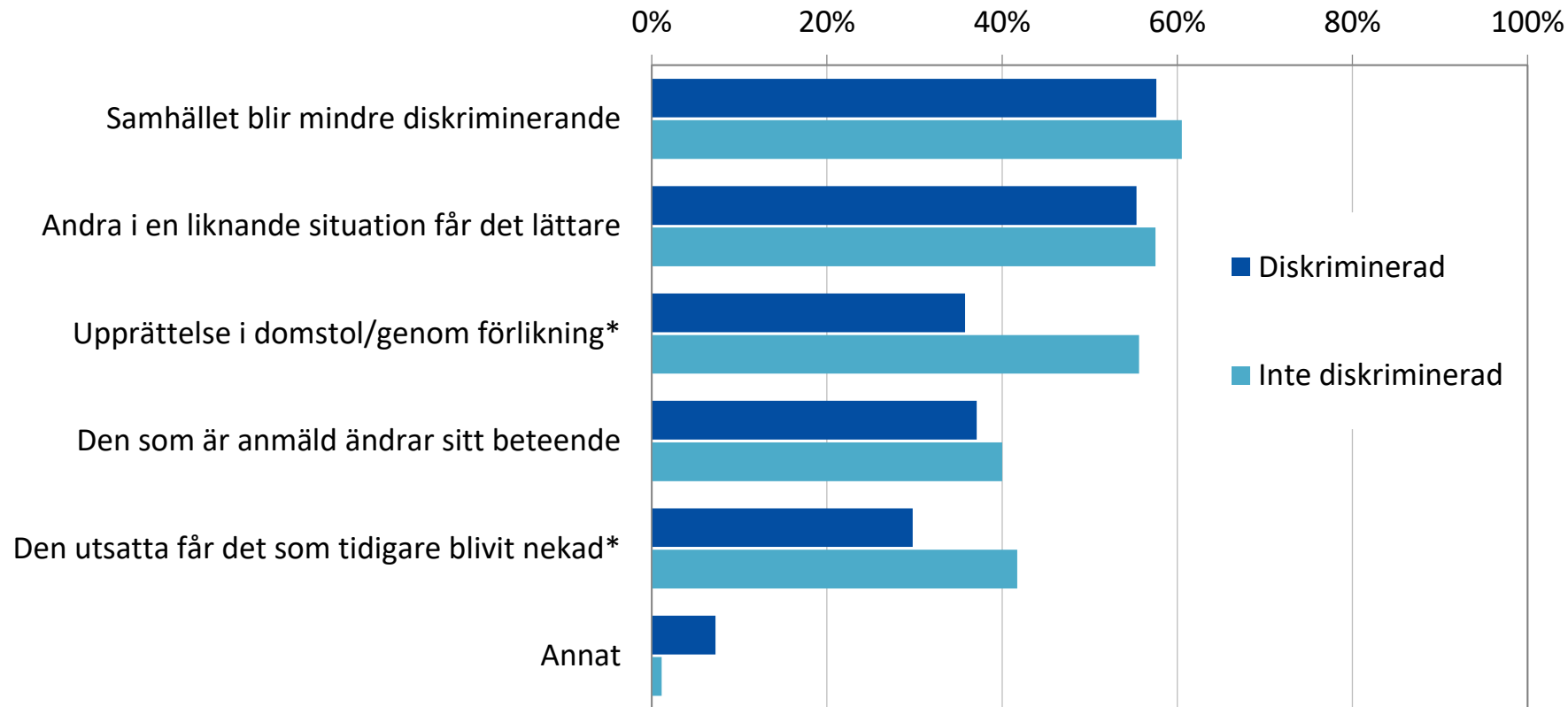
”Vad tror du att en anmälan om diskriminering kan leda till?”



Källa: ÅSUB. (*) = statistiskt signifikant skillnad

Möjliga positiva konsekvenser av en anmälan

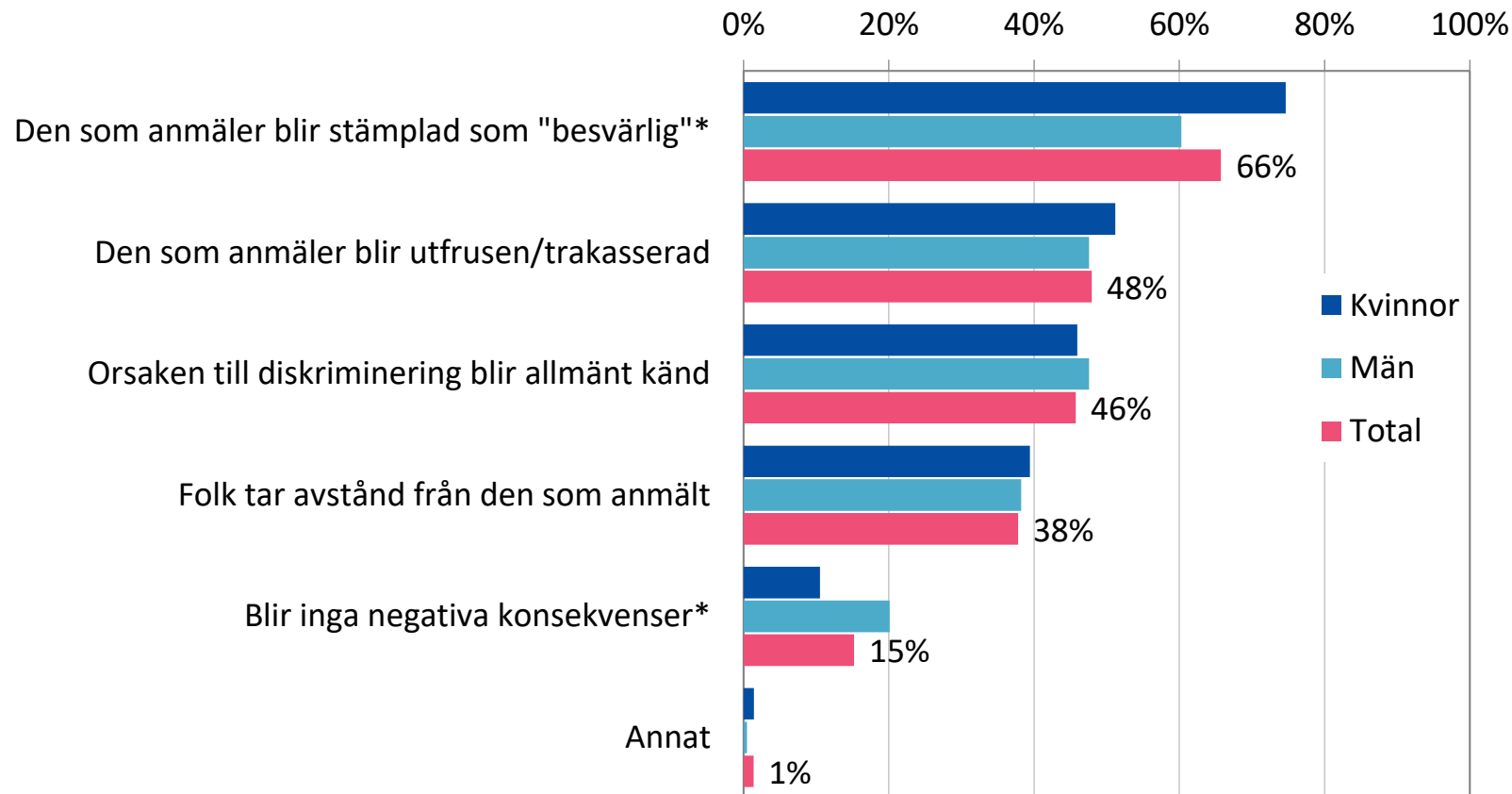
"Vad tror du att en anmälan om diskriminering kan leda till?"



Källa: ÅSUB. (*) = statistiskt signifikant skillnad

Möjliga negativa konsekvenser av en anmälan

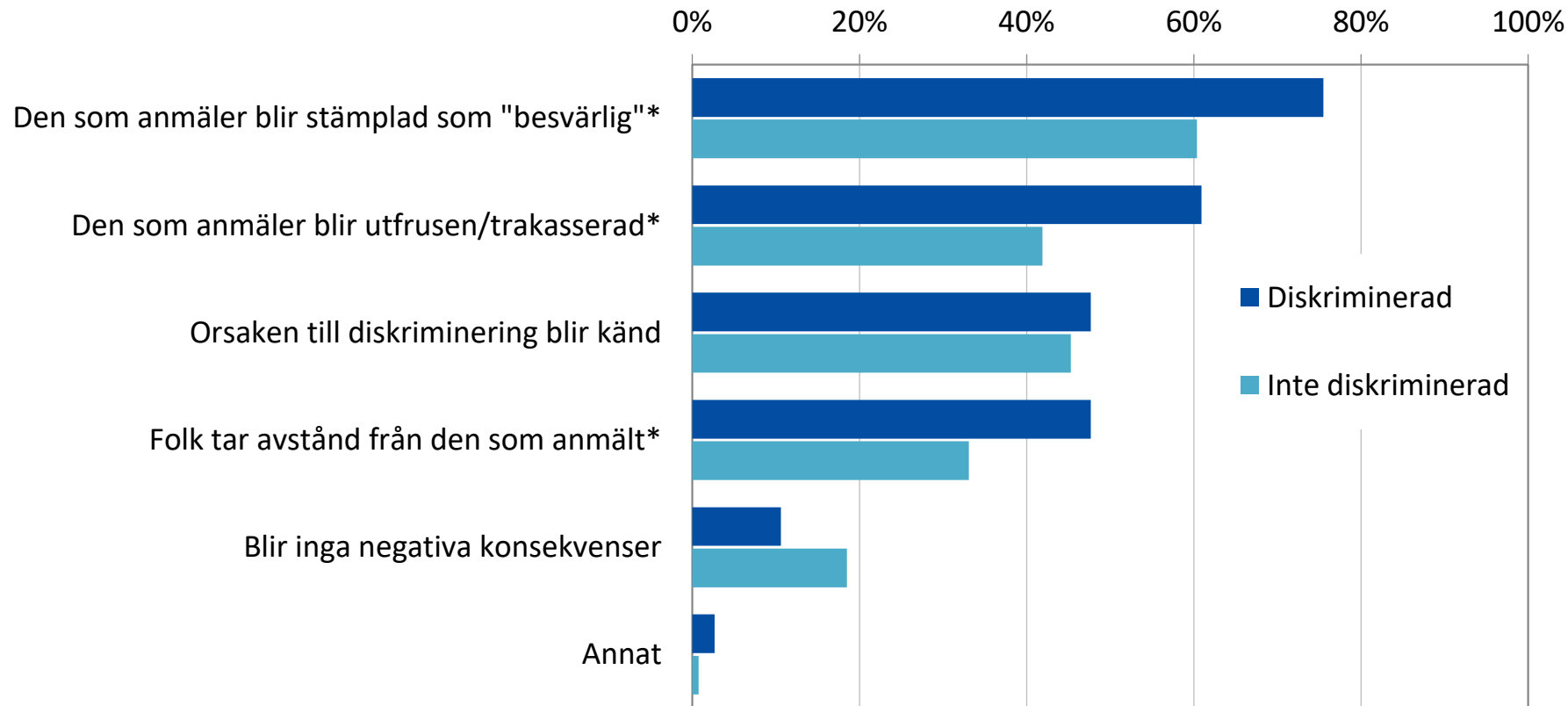
"Tror du att en anmälan om diskriminering kan leda till följande negativa konsekvenser?"



Källa: ÅSUB. (*) = statistiskt signifikant skillnad

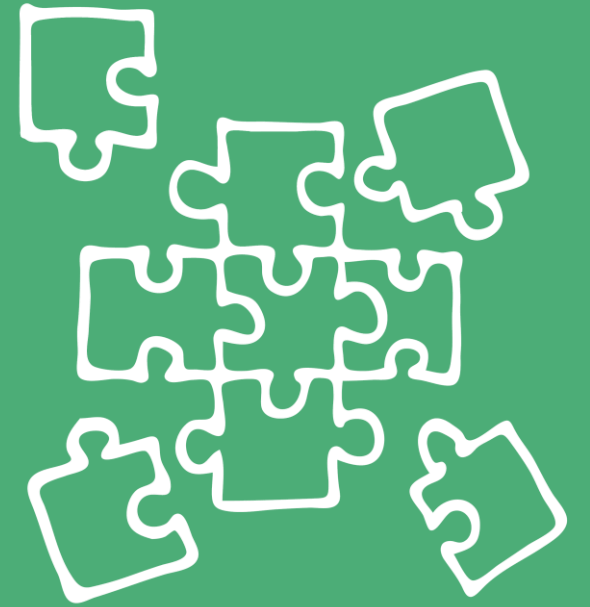
Möjliga negativa konsekvenser av en anmälan

"Tror du att en anmälan om diskriminering kan leda till följande negativa konsekvenser?"



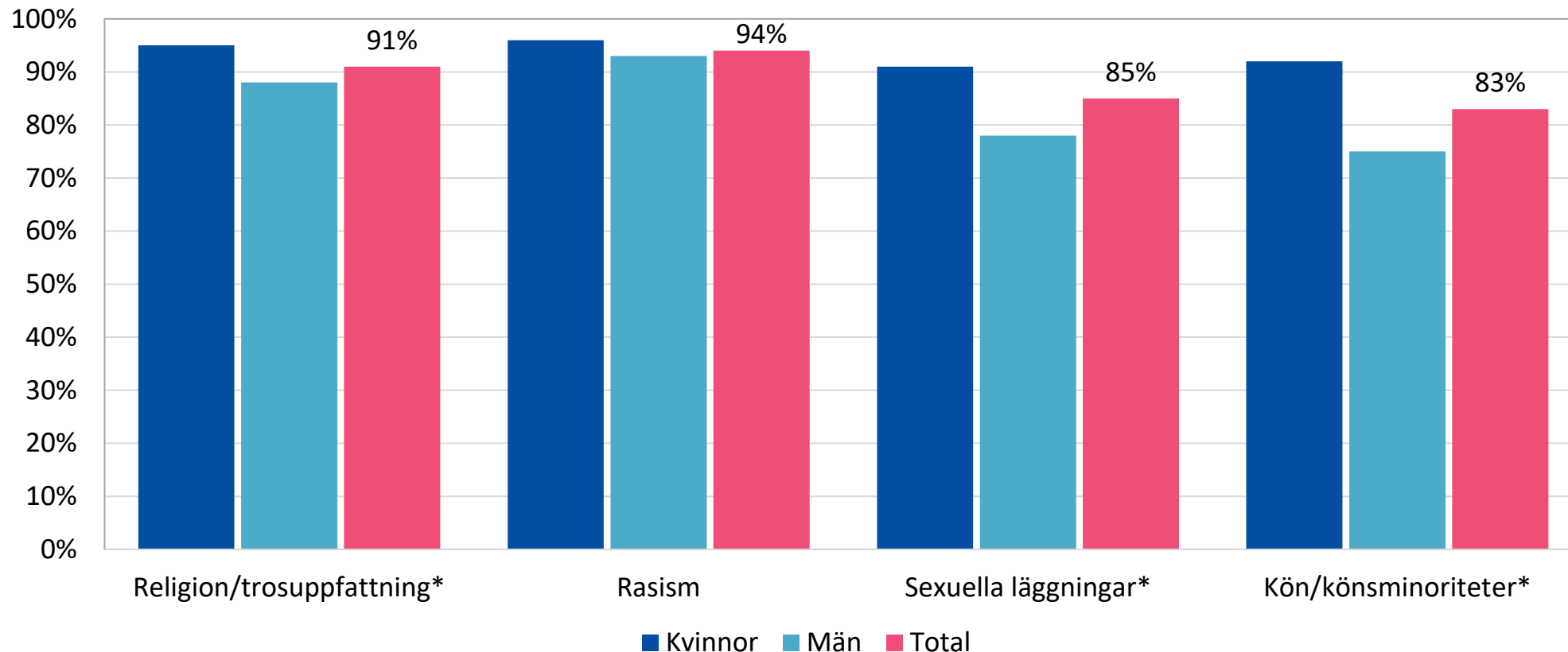
Källa: ÅSUB. (*) = statistiskt signifikant skillnad

Förebyggande åtgärder mot diskriminering



Information i skolan

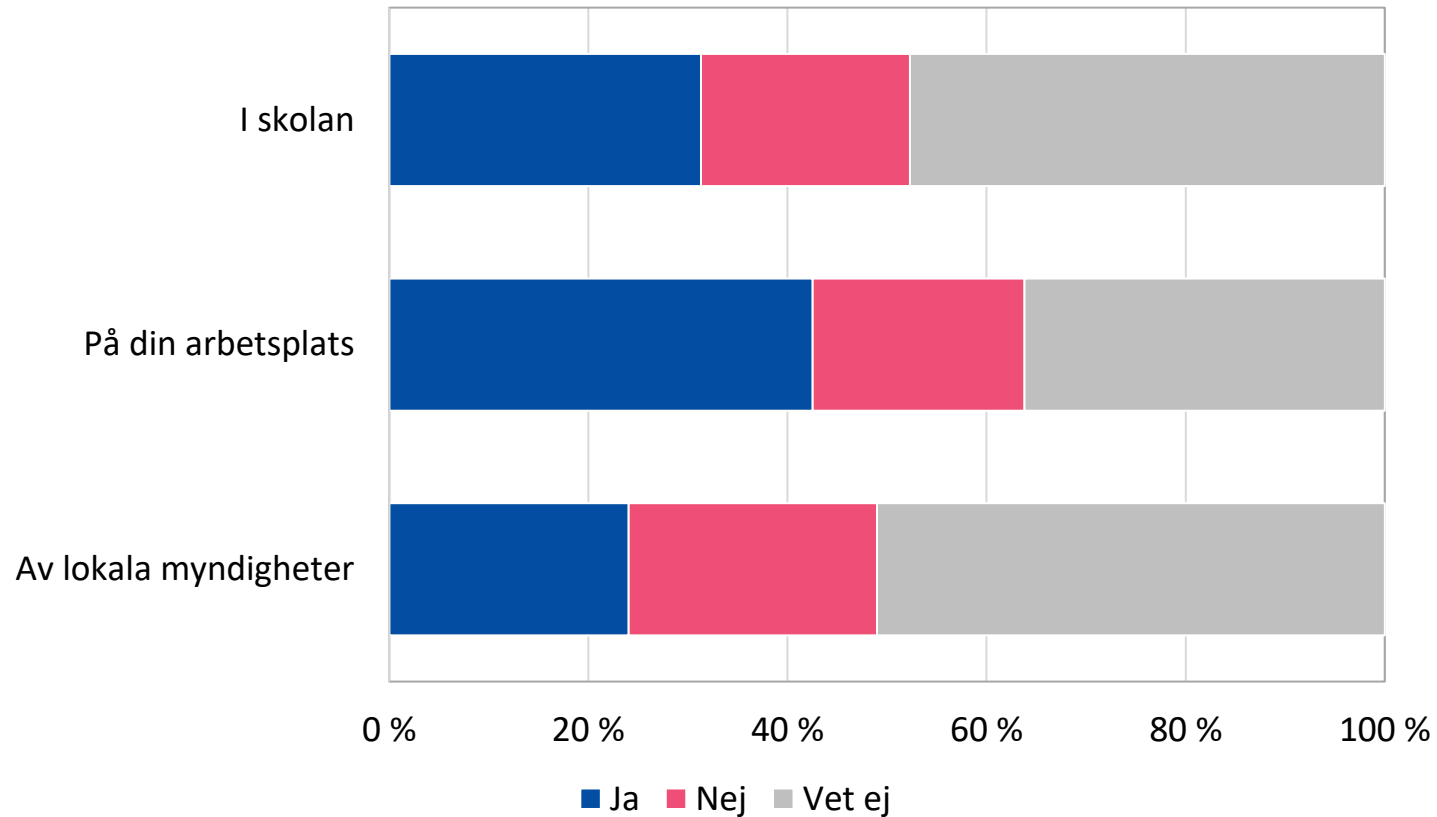
"I vilken utsträckning instämmer du i eller tar avstånd från följande påståenden? *Lektionerna och undervisningsmaterialet i skolorna bör inbegripa information om...*"



Källa: ÅSUB. Endast de som tagit ställning i frågan. (*) = statistiskt signifikant skillnad.

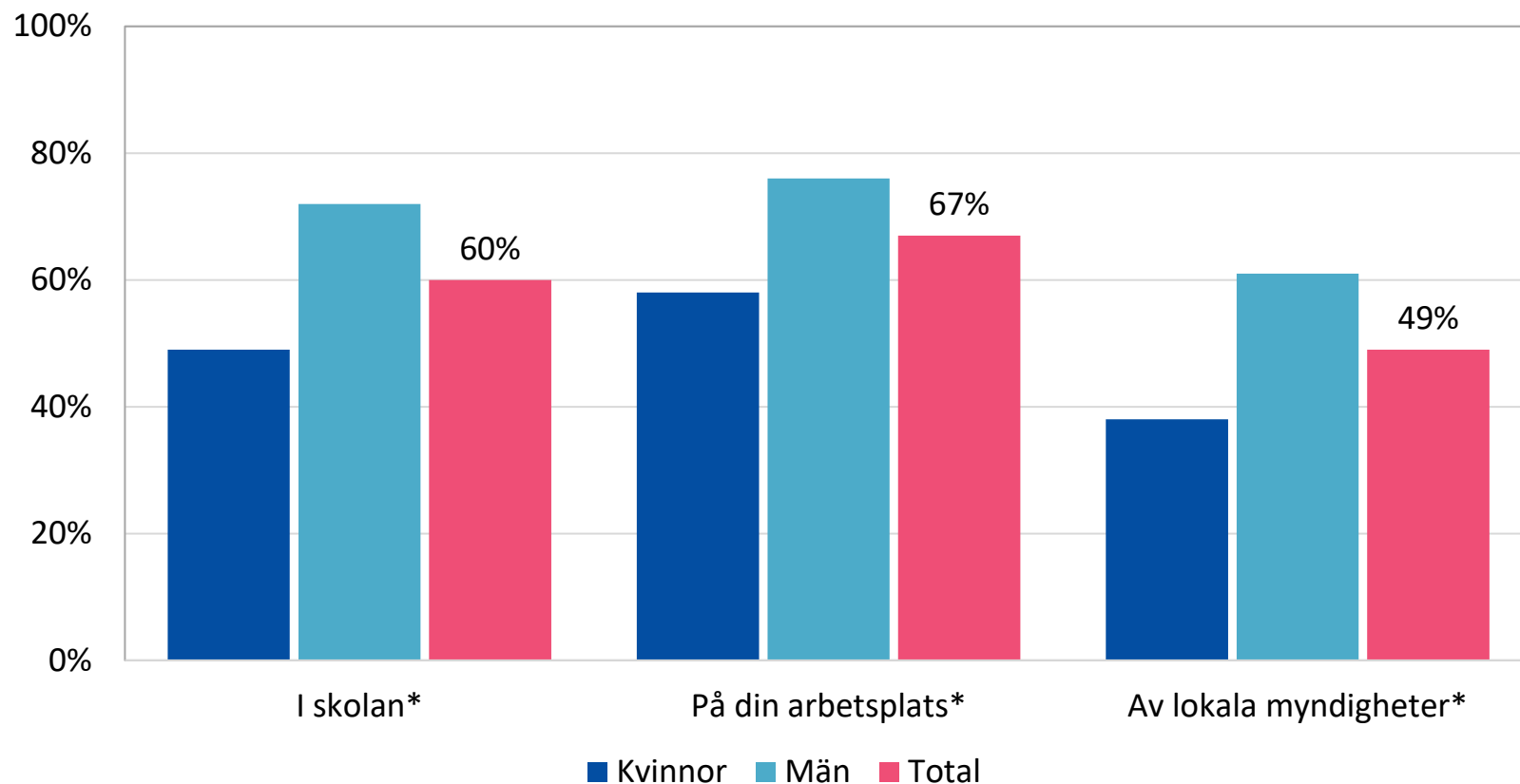
Åtgärder för att främja mångfald

”Anser du att tillräckligt görs för att främja mångfalden....”



Åtgärder för att främja mångfald

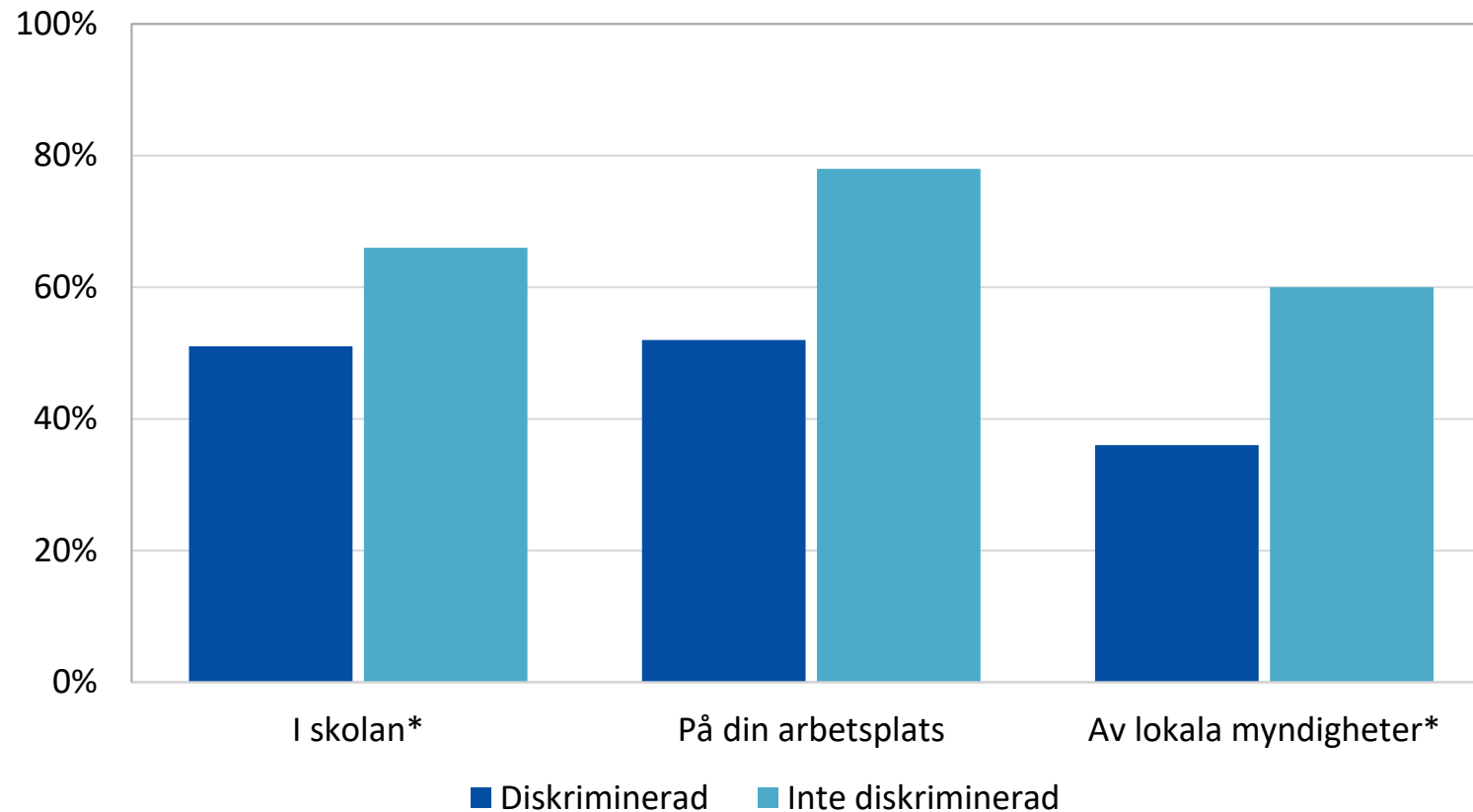
"Anser du att tillräckligt görs för att främja mångfalden...."



Källa: ÅSUB. Endast de som tagit ställning i frågan. (*) = statistiskt signifikant skillnad

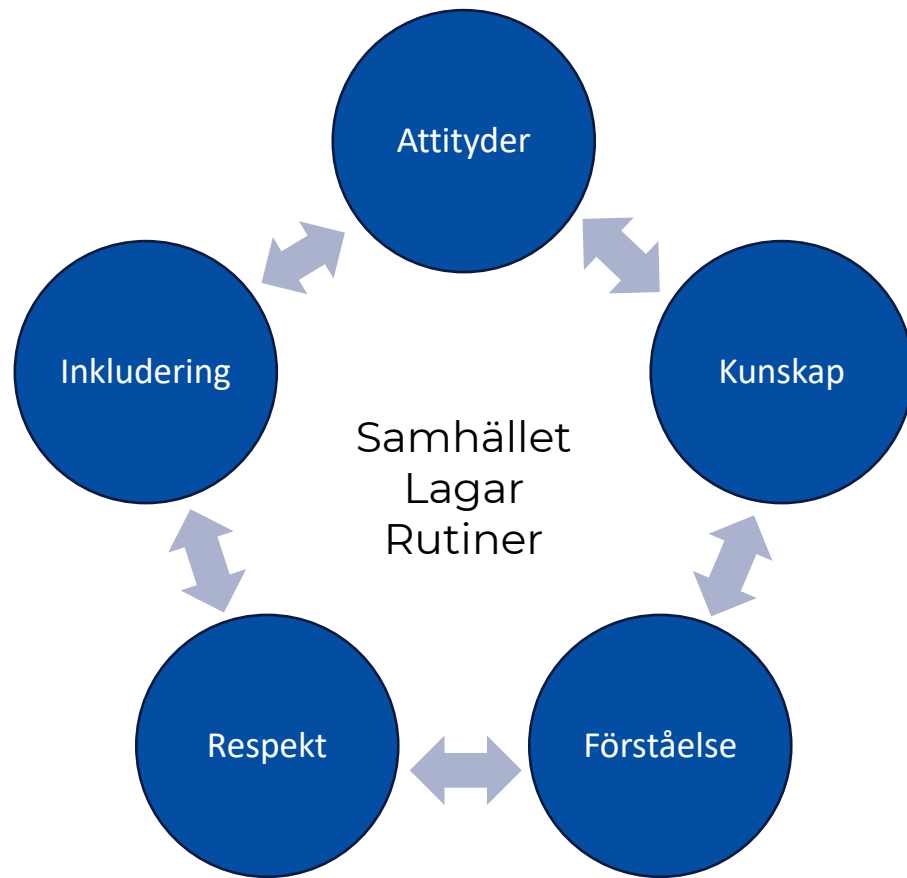
Åtgärder för att främja mångfald

”Anser du att tillräckligt görs för att främja mångfalden....”



Källa: ÅSUB. Endast de som tagit ställning i frågan. (*) = statistiskt signifikant skillnad

Avslutande tankar



"Viktigt att belysa vad diskriminering är i skola och på arbetsplatser. Vad det är och få utbildning om konsekvenser för de som diskriminerar och vilka rättigheter man har som människa."

Tack för visat intresse!

Läs rapporten [här](#).

www.asub.ax

